

חלקי בקהילתי

גליון 268

נכתב ונערך ע"פ שיעור כללי של הגאון רבי יוסף חברוני שליט"א ראש ישיבת חברון

הצעה מעשית לעבודת ליל הסדר

קו מפריד בין שני חלקי ליל הסדר - הנהגת לחם עוני והנהגת דרך חירות וגאולה

ומקומו של ה'לחם עני' בסדר הלילה. משום שבתחילת הלילה אנחנו מתנהגים בעצמנו כאבותנו היוצאים משיעבוד מצרים, שאכלו שם לחם עוני. לכן את כל ההגדה המספרת על השיעבוד, אנחנו אומרים על אותו לחם עוני, ורק לקראת חציו השני של הלילה, בסוף ההגדה אנחנו מגיעים לדברי רבן גמליאל, ומעניקים למצה את משמעותה כמאכל הגאולה, כאשר 'לא הספיק בצקם להחמץ'.

ולפי' היחץ אינו "הכשר" להיות לחם עוני רק "קיום" של "חייב אדם להראות את עצמו" ושפיר יש כאן הידור מצוה בשלימה וס' דבעי ברכה. וכחלק מאותו מהלך של 'להראות את עצמו', אנחנו מזמינים את כל הרעב לבוא ולאכול, כפי שהכריזו אבותינו, שחצו המצה ונתנו לאחרים והכריזו כל דכפין. ולמרות שכרגע אין אורח שיבוא, אך כמו שנהגו אבותינו, נוהגים אנחנו. ודו"ק

ועל פי דברינו אלו, יתבארו היטב דברי השו"ע שצריך ליתן לאחד המסובין, עם דברי האברבנאל: "ראיתי מי שפירש המאמר כולו כמו סיפור מה שעשו אבותינו במצרים והדברים שאמרו באותו ליל שימורים, שמפני חפזם היו מחלקים המצה והיו אומרים אלו לאלו כל דכפין ייתי ויכול כל דכפין ייתי ויפסח, כי עתה אנו עבדים במצרים ולשנה הבאה נשב בארץ ישראל בני חורין.

וכמו שביארנו, ש"חייב אדם להראות את עצמו כאילו עתה יצא ממצרים" מתקיים בחציית המצה ונתינתה לאחד המסובים להצניע, כי בכך אנחנו מראים את הנהגת תחילת הלילה, של השיעבוד ולחם העוני. רק אחר ההגדה נגיע ללחם של יציאה לחירות, ולכן באמת אוכלים רק אחרי ההגדה, בהסיבה דרך חירות. כי מהלך הסדר וההגדה צריך להיות מצב חי ומציאותי כאילו אנו במצב שהיו אז אבותינו, ואותו הוציא משם.

ובשו"ע תע"ג מבואר טעם השינוי: "ויאמרו להם שאין רשאים לאכול עד שנספד ביציאת מצרים, ולכן אין ליתן שום מצה על השולחן עד אחר הסדר". הרי שיש שני חלקים לליל הסדר, הראשון בלי אכילה, והשני עם אכילת מצה.

הדברים מתבארים ע"פ דברי הרמב"ם כי: "בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משיעבוד מצרים שנאמר ואותנו הוציא משם, ועל דבר זה צוה הקב"ה בתורה וזכרת כי עבד היית כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית". זהו שוני מהותי משני הרגלים, שהרי בסוכות אין ענני כבוד אלא זכר להם ובשבעות אין מתן תורה. אך בחג הפסח יש יציאה מעבודת לחירות בלילה זה ממש.

כך יובנו להפליא דברי הגמרא פסחים ק"ח אם צריך להסב בשתיית שתי כוסות ראשונות או אחרונות: "...תרי כסי בתראי בעו הסיבה היא שעתא דקאי הוי חירות, תרי כסי קמאי לא בעי הסיבה דאתי עבדים היינו קאמר". הרי שבתחילת הסדר אנו נחשבים כעבדים, ורק ההיא שעתא של סוף הסדר הוא מצב של חירות.

גם נוסח ברכת 'אשר גאלנו' השונה מברכת שהחיינו, בו דנו בפתיחת דברינו, מבואר היטב. בכל 'שהחיינו' הזמן מביא לחיובי המצוות ועשייתן, אך בעבודת ליל הסדר, עשיית המצוות היא ליצור את המציאות של זמן חירותנו. שהרי כל מטרת גאולת מצרים היא ההתחייבות במצוות, ולפיכך אנחנו מצווים להתנהג בלילה הזה כמי שיצאו עכשיו ממצרים, וקרובם הבורא לעבודתו, ומתחייבים עכשיו במצוות.

לכן גם לא יוצאים ב'שהחיינו' של הקידוש, כי עדיין לא הגיע הזמן של חירות עד מהלך הסדר שעוברים מהמצב של 'עבדים היינו' בשתי כוסות ראשונות, למצב 'חירות' בשתי כוסות אחרונות.

והרי זהו הנוסח המיוחד של הברכה "אשר גאלנו וגאל את אבותינו והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור. כי על מה שהזמן מביא, מברכים שהחיינו וקיימנו ועל ידי זה הגיענו לזמן, אך בליל הפסח לא רק הזמן מביא אותנו, אלא ע"י הגאולה מעבודת לחירות של עבודת הלילה, הגיענו לאכול בו מצה ומרור. וכך יובן גם למה לא מזכירים את הפסח בברכה זו, משום שהוא כבר נשחט קודם. ודו"ק.

על פי מהלך זה, יובן היטב עניינו של 'יחץ'

בליל הסדר אנו פותחים ואומרים: "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים כל דכפין ייתי ויכול..." עלינו להבין מה משמעות אמירה זו, ומה חשיבותה. כמו גם להבין מה הטעם בהזמנה זו לכל דכפין, בשעה שאין מי שייענה לה.

בכדי לבאר אמירה זו נבאר מהלך הנוגע הלכה למעשה, לכל מהלך הסדר, שאינו ידוע כל כך לרבים. וזה החילון.

בנוסח ברכת 'אשר גאלנו': "והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור" יש להבין: מדוע לא נזכר קרבן פסח? עוד יש לתמוה ע"פ דברי האבודרהם והרוקח שיש בברכה זו גם פן של 'שהחיינו' על אכילת מצה ומרור, מדוע אין די בברכת שהחיינו בקידוש, ומדוע נאמר רק הגיענו, ולא שהחיינו וקיימנו?

הערה נוספת היא התייחסות הפוסקים לסימן 'יחץ' כאל מצווה ממצוות הלילה, עד שכתבו לעשותו במצה שלימה משום הידור מצווה, הדגישו אין עליו ברכה, ואף האריכו באופן עשיתי, כמו השו"ע שפסק לתת את חצי המצה לאחד מן המסובין, לשומרה לאפיקומן ולתת אותה תחת המפה.

בבית יוסף נראה שעושים יחץ קודם להגדה כדי שיאמר עליה הא לחמא עניא, שדרכו של עני בפרוסה, אבל צריך להבין מה חשיבות אמירה זו לפני ההגדה, ומדוע אנו מדגישים דווקא את עניין היותה 'לחם עוני'. המהר"ל אכן מקשה איך מתיישבים שני ההפכים של עוני וחירות הכלולים במהות המצה.

ונראה לומר בביאור כל העניין, יסוד אחד הנוגע לסדר הלילה כולו. בלילה קדוש זה, אנו מתנהגים בעצמנו כמי שיצאו ממצרים, ונגאלו מאותו עוני ושיעבוד לחירות עולם. לפיכך אנחנו מתנהגים ופועלים באותו אופן בו נהגו אבותינו בצאתם ממצרים. וכשם שבאותו לילה הם יצאו מאפילה לאורה ומשיעבוד לגאולה, כך ממש גם אנחנו מתנהגים בשני אופנים אלו, למעשה ליל הסדר נחצה לשניים. חלק אחד המוקדש לסיפור הקושי והשיעבוד, ובו לא אוכלים מצה כלל, רק מספרים ביציאת מצרים. והחלק השני, לאחר אמירת ההגדה, בו אנו אוכלים דרך חירות, משבחים ומוהללים ומודים על הנס.

וכך מבואר בגמ' פסחים קט"ו שהיו עוקרים את השולחן לפני האכילה כדי שישאלו התינוקות,

המסורת שלנו

חג הפסח - יותר מכל חג אחר, הוא גם 'חג המסורת' בו נשמרים מנהגים רבים ושונים, שאימצו לעצמם עדות ישראל השונות, איש על מחנהו ואיש על דגלו. אלו לא אוכלים קטניות בפסח, ואלו לא אוכלים 'שוריה', אלה מקפידים לאכול רק מצות יד והאחרים מהדרים דווקא לאכול בימות הפסח מצות מכונה מהודרות, אלו לא אוכלים בפסח מחוץ לבית, והאחרים מתארחים אלו אצל אלו וגם יוצאים למלונות. יש כאלו האוכלים רק מצות דקות, ויש כאלו המהדרים לאכול בנחת מצות רכות ועבות, שלא לדבר על מנהגים רבים ושונים הנהוגים בלילות הסדר בכל בית ישראל.

מדוע התייחד דווקא חג הפסח במגוון של מנהגי מסורת שונים ורבים כל כך?

כנראה, ששמירת המסורת ההלכתית המגוונת - שכל עדה בישראל משמרת לעצמה בפסח, היא תוצאה של מאמץ עליון שעשו יהודים בכל הדורות לראות בחג הפסח את חג האמונה - בו חוגגים כל שנה מחדש את היותנו עם ה' - אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורת אמת. בחג האמונה מעביר כל אב לבנו את לפיד האש האמוני של המסורת היהודית - מסורת שהוא עצמו קיבל מאביו - עד לאבותיו שיצאו ממצרים וקיבלו תורה מסיני.

רבים מאתנו תוהים עם עצמם - איך מצליחים להעביר מסורת?

יש שני צורות להעביר מסורת של אמונה. יש את זו הטכנית, המעבירה מאב לבן את כללי המסורת והמצוות המעשיות שלה, בלי לשים את הדגש על עומק החוויה הרגשית והדתית שבקיום המצוות, ויש צורת העברת מסורת שונה - בה ההורה שם את הדגש על 'יהדות חווייתית', ועל מה שעובר אל ליבו של הבן, ולא רק על מה שעובר לשכלו, ועל 'תעשה' ואל תעשה'. צורת חינוך שכזו שמה את אהבת ה' ועשיית מצוותיו באהבה - יותר מעבודת ה' המושתתת רק על יראה ופחד מה' - והעונש המגיע למי שעובר על מצוותיו.

למסורת אהבה' שכזו - יש יותר סיכוי שתתנחל באהבה בליבו של ילד.

זאת ועוד. הצלחתה של העברת היהדות מאב לבן, תלויה עד כמה הבן מבין ומרגיש בעומק ליבו, שהוריו בעצמם מאמינים בכל ליבם במה שהם עושים. הם אמיתיים לגמרי ביהדותם - לא רק בגלל שיש להם נקיפות מצפון דתיות כלשהן או מחויבות חברתית - משפחתית. המדד לקיומה של יהדות שורשית ואוטנטית אצל ההורים תהיה - ברמת החוויה הדתית והשמחה הגלויה שהם חווים בעצמם בקיום התורה והמצוות. ככל שירבו החוויות

אבות ובנים בדרך לשאוב מים שלנו צילום: ברוך יערי - נשמת ירושלים

הדתיות אצל ההורים, וקיום המצוות שלהם ייעשה בשמחה גדולה, ולא רק כקיום טכני של המצוות, או ויתור מאולץ וכפוי בהימנעות מעבירות - כך תיקלט ותישתל יהדות חזקה בליבם של הילדים.

מסורת בית סבא או אבא?

ביטויי אמונה מעשיים יכולים לבוא לידי ביטוי אצל הורים - בכך שהם רק יחקו את ההורים שלהם בעצמם, ויעבירו לילדים שלהם רק מה שהם עצמם ראו בבית הוריהם. אך תיתכן צורת העברת מסורת נכונה וייחודית יותר - בה מביאים ההורים לידי ביטוי את האמונה שלהם הפנימית, אמונה שהם בנו מעצמם בתוך עצמם. זוהי אמונה עמוקה ועשירה, היא אמונה אישית וייחודית, אמונה שבאה מתוך בחירה אישית, אמונה שאין בה רק חיקוי של יהדות מבית סבא - אלא חיבור אמיתי לה' שאליה הגיעו ההורים בעצמם.

עלינו להכיר בחשיבות העברת המסורת היהודית לילדנו, בצורה חווייתית ושמחה

חווית האמונה האישית של כל יהודי, יכולה לבוא לידי ביטוי בכל מיני צורות ואמצעי ביטוי - כך גם צורות השמירה על מצוות חג האמונה, בו העבירו יהודים לילדיהם את מסורת האמונה. דווקא בחג זה הביע עם ישראל את חווית האמונה במגוון צורות, הידורים, חומרות ומנהגים שונים - איש לפי הרגשותיו וחוויותיו הייחודיות, ומכאן ריבוי המנהגים השונים הנהוגים בעדת ישראל דווקא בפסח.

רוב המנהגים והחומרות אינם כתובים בתורה במפורש, אבל חשוב היה להורינו וסבינו להראות לנו - כיצד הם חוו את היהדות ושמירת ההלכה מזווית הראיה שהם הגיעו אליה בעצמם, כדי שגם אנחנו נמשיך את המסורת, ונוסיף בעצמינו צורות ביטוי אישיות - שיהיו עוד נדבך לילדים שלנו עצמם ולמסורת המנהגים שלנו...

רבים מאתנו, בוגרי הישיבות העמלים לפרנסתם, סללנו לעצמנו בעבודת ה' דרכים ייחודיות ומגוונות המתאימות לאופיינו וליכולותינו. טוב נעשה אם נכיר בחשיבותה של העברת המסורת היהודית לילדנו בצורה נכונה, בצורה חווייתית ושמחה, בה היא תיקלט אצלם ברמה עמוקה ואוטנטית.

עלינו לשאול את עצמנו בכנות, מה הזיכרונות שיישארו לילדים שלנו מליל הסדר ומחג הפסח שלנו, והאם אנו מצליחים להעביר להם יהדות אוטנטית שמחה ואמיתית הנוהגת 'בבית שלנו'...

ככל שתהיה האמונה מושרשת בעומק ליבנו, ונצליח להגיע לחיבור אישי ושמח בלימוד תורה ובעבודת ה' - כך נצליח להעביר לילדנו את לפיד האמונה, שימשיך להעביר את ליבם בתשוקה ורצון להמשיך - לא רק את מסורת בית סבא, אלא את מסורת בית אבא - שלהם!

"כנגד ארבעה בנים דיברה תורה...
והאחד שאינו יודע לשאול"

שאלה: ומה יעשו האב או הבן שאומנם יודעים לשאול -
אך עדיין לא מצאו את מי לשאול?

יזמי חלקי בקהילתי ברחבי הארץ בונים לך ק.ש.ר.
קהילה, שיעורי תורה, רב מוסמן שמכיר אותך

חולו של מועד

הפעם נעסוק בהלכות חול המועד, לקראת השבוע הבא עלינו לטובה

שאלה: כמתנת אפיקומן קניתי לבת העשרה שלי מיניאטורה של חדר ילדים להרכבה עצמית. האם מותר לבנות אותו בחול המועד? האופן שבו מרכיבים את המיניאטורה הוא על ידי הדבקה של חלקים קטנטנים ליצירת רהיטים שונים, שמדבקים על הבסיס באופן שיוצר את הדגם שבתמונה.

תשובה: נראה שאסור לבנות דגם כזה בחול המועד. אחת ההגבלות שיש על המלאכות המותרות בחול המועד, הוא הדין שאסור לעשות בחול המועד פעולות שהם 'מעשה אומן'. ההגדרה של מעשה אומן הוא מלאכה שצריכה מיומנות ודיוק בעשייתה, והדבקה עדינה של חלקים קטנים של מיניאטורה נכלל בהגדרה זו. יש להדגיש שהאסור שיש במעשה אומן הוא גם כאשר המלאכה נצרכת לחג, ולכן העובדה שיש הנאה ותעסוקה בבניית המיניאטורה אינה מתירה את המלאכה.

יש לציין שבמקום שיש הפסד ממון, מותר לעשות מלאכה גם כשהיא 'מלאכת אומן', ולכן אדם שהתפוצץ לו צינור בחג והמים זורמים לאיבוד, יכול להזמין בעל מלאכה שיתקן את הצינור על אף שפעולתו מוגדרת כ'מעשה אומן'.

שאלה: איך מותר לכתוב בחול המועד?

תשובה: הכללים שיש בנוגע לכתובה בחול המועד דומים לגמרי לשאר המלאכות, מלבד הגבלה אחת קטנה, וכפי שנבאר:

כל כתיבה שאינה נצרכת לחול המועד, אסורה. וכמובן כתיבה ביד שמאל אסורה, כמו שבשבת אסור לכתוב ביד שמאל.

כתיבה הנצרכת לאדם לצורך המועד, כגון לצורך משחק, רשימת מכולת, צ'ק וכדומה מותרת ככל צורך המועד, ולא צריכים שינוי ביד שמאל, אולם בזה צריכים לכתוב את השורה הראשונה עקומה. זוהי ה'חומרא' היחידה שיש בכתיבה ביחס לשאר מלאכות.

במקרה שנצרך לכתוב בשביל למנוע הפסד, וכגון שעלול לשכוח משהו ולכן רוצה לכתוב זאת, מותר לכתוב אפילו בלי לעקם את השורה הראשונה.

מותרים רק באופן של 'מעשה הדיוט'. עקרונית היה אפשר להתיר את התיקון אם הוא היה יכול להעשות בצורה לא מקצועית ובאופן זמני, משום שתיקון כזה מוגדר כ'מעשה הדיוט', אולם במישור המעשי אין זה דבר מציאותי לתקן מכונת כביסה בצורה כזאת.

עם זאת, ישנה דיעה שעל פיה נוכל להקל בתיקון מכונת הכביסה, ואם הדבר נחוץ ביותר אפשר להתייעץ עם רב הבקי בהלכות חול המועד.

שאלה: אשתי רוצה לדעת, כשהיא מתעסקת במטבח בחול המועד בבישולי סעודות החג, האם מותר לה להוסיף עוד מהמאכלים שהיא מבשלת בשביל שבת שאחרי חול המועד? למשל, היא רוצה לבשל סיר נוסף של עוף, או להכין פשטידת תפוזי נוספת בשביל לחסוך מהטירחה של ערב שבת שאחרי החג.

תשובה: כל מלאכה שנעשית שלא לצורך חול המועד אסורה, ולכן אסור לבשל אוכל מחול המועד לצורך סעודות של אחר המועד, ואפילו אם ההכנה בחול המועד תהיה בפחות טירחה מההכנה של אחר המועד [כמו האופן בשאלה], הדבר אסור.

שאלה: האם יש בגדים שמוותרים בכביסה בחול המועד? כאשר אני מכבסת בגדים שמוותרים בכיבוס בחול המועד, האם מותר לי להוסיף למכונה שממילא עובדת גם בגדים שמצד עצמם אסורים בכיבוס בחול המועד?

תשובה: הגם שמצד הכללים הרגילים של מלאכת חול המועד היה מותר לכבס לצורך החג, מכל מקום גזרו חז"ל גזירה מיוחדת על כיבוס הבגדים בחג בשביל שאדם לא יכנס לחג בלי בגדים נקיים. עם זאת, על בגדים שרגילים להתלכלך באופן תדיר לא גזרו חז"ל, ולכן בגדים של ילדים קטנים שרגילים ללכלך את בגדיהם מותר לכבס בחוזה"מ כאשר הדבר נצרך. גיל הקטנים שבגדיהם הותרו בכיבוס לא התפרש בהלכה, ושמעתי מאחד מפוסקי ירושלים שהכל תלוי באופי הקטן, ויש ילדים בני 10 שעדיין מלכלכים את בגדיהם תדיר.

הרבה פוסקים התירו לכבס גם בגדים הסמוכים לגוף שמתלכלכים ומחליפים אותם תדיר, ובשעת הצורך אפשר להקל כדעתם.

נדגיש שוב, שההיתר לכבס את כל הנ"ל הוא רק כאשר הכיבוס נצרך למועד, וככל מלאכות המועד שאסור לעשותן לצורך אחר המועד, ולכן רק אם הבגדים מהסוג הנ"ל התלכלכו כולם בחג, מותר לכבס מהם לצורך השימוש במועד.

בנוגע לשאלה השניה, אסור להוסיף למכונת הכביסה שום בגד שנאסר בכיבוס מצד עצמו, גם אם המכונה ממילא פועלת לכיבוס בגדים המותרים.

שאלה: מכונת הכביסה שלי התקלקלה ממש לפני כניסת החג, ואני זקוקה לו בשביל לכבס במהלך ימי חול המועד את הבגדים של הילדים הקטנים שמוותרים בכיבוס. האם מותר לי להזמין בימי חול המועד טכנאי שיתקן את מכונת הכביסה?

תשובה: הגם שהמכונה נצרכת לשימוש בימי המועד, מכל מקום אסור פוסקי זמננו את התיקון, משום שתיקון זה מוגדר כ'מעשה אומן', וגם מלאכות הנצרכות לצורך המועד

אל תטוש

שלום כבוד הרב. בגיליון הקודם הרב דיבר על שמירת המנהגים של בית אבא בפסח. השואל ציין שהוא לא מרגיש בדרגה של הוריו, לנהוג כמנהגם. הזדהיתי מאוד עם דבריו, ולא מצאתי בדברי הרב תשובה לכך. למה שאמשיך לנהוג כהורי, בזמן שצורת החיים שלי שונה כל כך ולא מתאימה לדרגתם הרוחנית הגבוהה.

תשובה:

שואל יקר.

אני שמח שהסבת את תשומת לבי שלא התייחסתי לדברי השואל שלא מרגיש ראוי לדרגות החומרא שהוריו נוהגים. זו נקודה חשובה, וכנראה שהתעלמתי ממנה כי קשה לי להתייחס לאמירות כאלו, קשה לי לשמוע אדם החושב שהוא לא ראוי והוא אינו בדרגה מתאימה... אך בעקבות פנייתך אוסיף ואומר כך: אני רוצה לחדש לך חידוש. אם אתה לא ראוי מספיק, עליך להיזהר יותר לאחוז במנהגי בית אבא, ואסביר לך מדוע.

שמעתי פעם בשם אחד מגדולי ראשי הישיבות שליט"א יסוד חשוב. השולחן ערוך פוסק: "אסור לילך בקומה זקופה, ולא ילך ארבע אמות בגילוי הראש" האיסור ללכת בקומה זקופה כתוב בגמרא, לא ללכת בגילוי ראש זה מנהג, וראה זה פלא, עם כיפה כולם הולכים ומי שהולך ללא כיפה הוא בד"כ לא שומר

אדם המרגיש שהוא אינו ראוי להמשיך את מנהג אבותיו, צריך דווקא לאחוז בהם בעז

תורה ומצוות. לעומת זאת, כמעט אין מי שנוהר שלא לילך בקומה זקופה. מניין לנו לתת דגש על הליכה עם כיפה, ולהשאיר את איסור ההליכה בקומה זקופה ליחיד סגולה, הרי שניהם נפסקו יחד בשולחן ערוך. התשובה לכך היא, שהמסורת בידינו היא לא רק מה לנהוג, אלא גם מה לא חייבים לנהוג. מה נפסק כהלכה פסוקה ומה אינו אלא דברי מוסר. את זה אפשר לדעת רק על ידי מסורת ברורה. ובכן, בכדי להפסיק מנהגי אבות צריך להיות תלמיד חכם גדול, לדעת להחליט לבד מה אפשר להפסיק, מה בכלל מנהג שטות ואין בו משום אל תטוש תורת אמן. מה מחייב יותר ומה לא. מי שלא מרגיש מספיק ראוי, צריך דווקא יותר לדקדק במנהגי אבותיו.

זאת ועוד, האחיזה שלנו בדרכי אבות ובמנהגיהם היא הקרקע היציבה הנותנת לנו לעמוד נגד רוחות סוערות המנשבות ומאיימות על מצבנו הרוחני. גם בתוך בית המדרש החלון פתוח ומנשבות בו רוחות... אבל כשיצאים לרחובות של עיר, למקום עבודה, הרוח מנשבת בעוז, וכדי להישאר בעמידה זקופה, צריך לאחוז היטב במנהגי אבות. כך תהיה בטוח יותר במצבך הרוחני.

כשאמר "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" נחזיר בעצמנו את התודעה שאנחנו המשך ישיר של אבות אבותינו במצרים. אמנם חוליה אחת קטנה, אבל כזו שמחזיקה את הקשר הרציף של שרשרת הדורות, יש בידינו אחריות כבדת משקל, להחזיק את השרשרת הזו.

אחיות השרשרת נעשית על ידי חיזוק הקשר, והליכה במנהגיהם הטובים מתוך תודעה של אחריות, ושמחה על הזכות להיות חלק משרשרת המגיעה עד האבות הקדושים.

בברכת פסח כשר ושמח

שלמה

לשאלות בנושאים הנידונים בטור, כמו ייעודו של בן תורה עובד וסדר יומו, הקפדה על הלכה במשרד, ואתגרים בחיי המעשה, מוזמנים לכתוב לרב שליט"א בכתובת:

shlomo.lifshits@gmail.com

בית אבא

אין זמן כמו ליל הסדר להיזכר בו במנהגי בית אבא. כל מהותו של הלילה הזה היא אותה העברת שריט לדור הבא, יציקת חוליה נוספת בשרשרת הדורות המיוחדת של עצמו - עם ה', העם שנגאל מבית עבדים לחירות עולם.

הציור המפורש: 'הגדת לבנך' הוא הקו המנחה של מצוות הלילה, והדרך הטובה ביותר שאנחנו מכירים לקיים אותו היא אותה הדרך בה למדנו אנחנו מאבותינו את סיפור יציאת מצרים, ובה הנחילו הם לנו את מורשת הדורות.

בכל דור ודור עומדים עלינו אתגרים חדשים, ניסיונות והתמודדויות. כל אדם מנווט את דרכו בעולם, ומוצא את השליחות הייחודית שהוטלה עליו, ואת הדרך בה הוא נדרש לקיים את רצון ה'. אך כליל התקדש החג, אנחנו מסבים סביב שולחן הסדר, עורכים את אותה קערה, מקדשים באותו נוסח ומספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה.

קהילות בוגרי הישיבות העובדים לפרנסתם, מורכבות גם מבני תורה אשר נראה כי בחרו בדרך מעט שונה מזו של אביהם, או אחיהם. הם מתמודדים עם אתגרים שונים בחיי המעשה, ונדרשים לא אחת לקבל החלטות מורכבות.

ליל הסדר הוא הזדמנות טובה לחדד את המבט השורשי, כי ביסוד חיינו ניצבת התורה הקדושה, והיותנו נאמנים לה כמסירתה מדור לדור - בן אחר בן. בחרנו להקדיש את גיליון חג הפסח, להעלות על נס את מסורת בית אבא, ואת היצמודותנו המוחלטת לדרך המסורה לנו מדור דור, להעלות נר תמיד.

חג פסח כשר ושמח

וקריאה מהנה

המערכת

חלקי בקהילתי

קול קורא

אם ידוע לך על

עיר או שכונה בה

מתגוררים חרדים עובדים,

שעדיין אין להם שייכות קהילתית

אם יש לך רעיון ליזם חברתי המתגורר

במקום, שיכול לקדם איתנו

פתיחת קהילה של 'חלקי'

אנא פנה אל מוקד

הקהילות שלנו

ואנו ניצור איתו קשר.

'חלקי'- כי לכולם מגיע חלק...

מוקד הקהילות: 02-6260115

לצאת ממצרים כל יום

**הם ממחישים לעין כל כי
אין ניגוד בין דרך ארץ
לתורה - והעבודה היא
קרקע לעבודת ה'.**

עולם המעשה, וממחישים לעין כל כי אין
ניגוד בין דרך ארץ לתורה - אלא שהעבודה
נעשית כקרקע לעבודת ה'.

בני תורה העמלים לפרנסתם ממחישים כיצד
אדם יכול לצאת לשוק העבודה אך לא לצאת
מתחת כנפי השכינה. כיצד אפשר לבנות
בית, לפרנס משפחה ולעמוד באחריות -
מבלי לוותר על הזהות הרוחנית, על תורה
שהיא עיקר ועל עבודת ה' השזורה בסדר
יומו.

בליל הסדר - שמהותו הנהגה של חירות
ובחינת זהות - הם מחדשים את תחושת
היציאה האישית: יציאה מהמצרים
הפנימיים, יציאה מתודעת קיום פשטנית
- אל עבר קיום של שליחות. ומתוך כך
הם מרוממים את עצמם ואת סביבותיהם -
ומקריבים את הגאולה, לא רק בזכרון העבר
אלא בחיים הממשיים בהווה.

יציאת מצרים לא הייתה רק פעולה לאומית
כוללת, אלא תהליך פרטני של כל יחיד ויחיד
- כפיספס של נשמות, כל אחת בתפקידה, כל
אחת בשליחותה. לא אחידות - אלא אחדות
של פרטים, המאוגדים סביב רצון ה'.

ועל כן חוזרים אנו בכל שנה ושנה ומקיימים:
"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו
כאילו הוא יצא ממצרים". לא כזיכרון בלבד,
אלא כהתחדשות של קריאה. לראות את
עצמנו - כבני חורין, כשליחים, כחוליה חיה
בשלשלת הדורות, ולשאת על שכמנו את
אורו, תקוותו ואחריותו של עם השם.

פנים עם שכינה - איש'איש לפי מדרגתו.
וכמו שנאמר בתפילה כלפי מהות דרגת
בני ישראל בשעת קריעת ים סוף: "ידידים
העברת, גאולים זמירת", ומבואר במדרש:
"ידידים - יד ביד". הקב"ה כביכול מחזיק
בידו של כל יהודי, והאדם - מתוך אמונה
ומסירות - אוזח ביד קונו. קשר של קרבה,
אהבה ושליחות - הדדית ועמוקה.

המהר"ל מחדש כי: "אין האומה הישראלית
שלמה אלא כשכל פרט שבה מתקיים על
תיקונו". כלומר, תיקון הכלל תלוי בתיקון
הפרט. כל אדם מישראל הוא איבר חי
במערכת כנסת ישראל, ושלמות הגוף תלויה
בשלמות כל איבר ואיבר. כאשר אדם מוצא
את מקומו, מגלה את שליחותו, וממלא את
ייעודו - הרי הוא מגלה את חלקו בתיקון
השלם של האומה.

ועל דרך זה כתב החידושי הר"ם (שמות):
"הגאולה היא כאשר כל איש ישראל יכיר
במקומו ובשליחותו". אין אדם מישראל שאין
לו שליחות, אין נשמה שאין לה חלק בתורה
ובבניין העולם. בליל הסדר - זמן חירותנו -
מתעוררת השליחות של כל נשמה, להאיר
את חלקה בגאולת העם והעולם.

יש להאיר את מקומם של בני תורה העוסקים
ביישובו של עולם. אלו המחברים חיי עמל
עם חיי תורה, ושומרים על עולמה של תורה
גם מתוך עמל יומיומי - במלאכה, במסחר,
ובעסקים. הם הנושאים את שם ה' באורח
חיים, מקיימים מצוות קביעת עיתים
לתורה, ומנהיגים את חיהם על פי ראת
שמים וקדושה.

אין זו פשרה, אלא תביעה. אין זו ירידה - אלא
שליחות. הם מעידים בגופם ובחיהם על
האפשרות לחיות חיי תורה אמיתיים בתוך

אמרו חז"ל: "בכל דור ודור חייב אדם לראות
את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". אין
זו מצוות זכירה גרידא, כי אם התבוננות
מחיבת, חוויה פנימית שיש בה כדי לעורר
את האדם לראות עצמו כבן חורין שנפדה
כדי למלא את ייעודו. יציאת מצרים, איננה
מלכתחילה רק אירוע היסטורי אלא תשתית
רוחנית מתמשכת של יציאה מן השעבוד -
לאו דווקא פיזי, אלא מכל מצב של חוסר
תכלית, חוסר זהות והעדר תחושת שליחות.

בני ישראל במצרים לא רק נשאו על גבם את
נטל העבודה הקשה, אלא איבדו את עצם
מהותם. הם "נאנחו" - אך טרם "זעקו". רק
ברגע בו החלו לזעוק - מתוך תביעה פנימית
לשינוי, מתוך השתוקקות לחיים בעלי
משמעות - נפתח שער הגאולה: "וַיִּצְעֲקוּ...
וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים". הזעקה היא
ראשית התשובה, וכשהאדם משמיע קולו
כלפי מעלה - מתגלה בו הפן הפנימי של
החירות.

כן מצינו גם בראשית שליחותו של משה
רבנו: "מי אנכי כי אלך אל פרעה?" - תחושת
אפסות וענווה עמוקה. אך הקב"ה מורה לו:
"כי אהיה עמך". לא בשל כוחו הוא, אלא בשל
ההשגחה האלוהית המלווה את כל הנשלח
לשם שמים. ובכך נרמז יסוד אמונה לדורות:
כל יהודי נשלח בשליחותו, וכל שליחות אמת
היא בליווי של השגחה ה'.

ובעל התניא כתב: "יש בכל דור ודור ניצוצות
ממשה רבנו". כל אדם מישראל, אף הפשוט
שבפשוטים, נושא בקרבו אור של שליחות,
וכאשר הוא חי מתוך אמונה וענווה - מתגלה
בו הכוח לגאול את עצמו ואת סביבתו.

וכן במכילתא דרבי ישמעאל: "ראתה שפחה
על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי". אין זו
ראיה שכלית בלבד, אלא ראיה של התגלות.
כל איש ואשה מישראל זכו למעמד פנים אל

"כנגד ארבעה בנים דיברה תורה..."

רשע מה הוא אומר: מה העבודה הזאת לכם? ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל, כפר בעיקר..."

**שאלה למדנית: האם העובדה שהוא הוציא את עצמו מהכלל, היא הסימן לכך שהרשע
שלפנינו הוא כופר בעיקר, או שההבנה היא הפוכה, והסיבה שהרשע כופר בעיקר,
היא בגלל (!) שהוא הוציא את עצמו מהכלל, וכשיהודי פורש מהכלל וחי לבדו -
הוא יכול להתדרדר ולכפור בהכל, כי כשאין לו קהילה תורנית תומכת - הוא בסכנה...**

יחזי חלקי בקהילתי ברחבי הארץ בונים לך ק. ש.ר.
קהילה, שיעורי תורה, רב מוסמן שמכיר אותך

פסח על שום מה?

עבד ה' הוא לבד חופשי.
זה דורש הרבה אומץ.
אבל חשוב מאין כמותו.

אין לך בן חורין, אלא מי שעוסק בתורה. הלילה בחצות, מזהיר משה, כל בכורי מצרים נגפים. ומה יעשו בכורות ישראל? הרי מעולם לא ברח עבד משם.

מי שביתו הוא רשות היחיד, לא רק מקום לינה אלא מרחב נבדל הרי שאינו במצרים. הדם על המזוזה מכריז, לכאן השה-גילולי מצרים לא חדר. הנורמות והאופנות, הרחוב המצרי התנפצו על המשקוף לא בבית שלי, לא לילדים שלי מי שמרים ראש מעל שיעבוד ההמוניות והעדריות - השעבוד הקשה מכולם, הרי הוא ראוי לצאת ממצרים. ראוי לקבל תורה בסיני.

בכלל. אבל דיבורים לא יספיקו כאן. דרושה דוגמה אישית, מסורת משפחתית כזו, של חירות, של חופש. של אבא שולט ולא נשלט, מוביל ולא מובל. ליל הסדר הוא לילה אחד בשנה, אבל בשביל שנוכל לדבר בלילה הזה על חירות אנחנו חייבים להיות באמת אנשים חופשיים. איך אני מגיב לנורמות, לאופנות, להמוניות? נגרר באף או מנהל את האירוע? איך אני מתנהל מול החולשות שלי הכעסים הנקודות ההם שהם הכי חלשות אצלי, והילד שלי הוא כזה שהוא מכיר אותם. האם אני יודע לחלוק כבוד, לאחרים, לעצמי? גדלות האדם קרא לזה הסבא, כל אלו הם ממיני החירות.

אם נעמיק, נראה שלב ליבו של תהליך הגאולה, ה'התנערי מעפר קומי' נמצא בפסיחה ההיא. הדם על המשקוף והמזוזות הוא לא רק סימן, אלא סיבה. הקב"ה רוצה לבחון מי יכול לקבל תורה בסיני בעוד 50 יום, עניין הדורש חירות מוחלטת, שהרי

ממש לקראת הסוף, אחרי תשע פעמים בהן שודדו מערכות מצרים, בים באוויר וביבשה, מגיעה מכת בכורות. צריך להבין מה מיוחד בה כל כך בפסיחה ההיא. כשהדומם והחי, הברד והארבה, פוסחים על מושבות ישראל זה פלא, אבל כאשר הבורא עצמו, מכה בכורות מצרים, ברור שבכורות ישראל - הסיבה למכה זו מלכתחילה לא יוכו. מדוע נקרא הקורבן והחג כולו על שם הפסיחה דווקא?

עניינו של חג הפסח הוא חינוך והעברת המסורת אך ליבו של החג עוסק בחווית ותודעת החירות. קל לחנך לציצית, לתפילין. קשה יותר ל'ושמחת בחגיך' או אבלות החורבן. אבל חירות, הו, איזו מילה מפוארת. איך אני חווה חירות, ואיך אני מעביר את העמדה הנפשית הזו לילדיי.

איך נראה "בן חורין"? איך הוא מתנהל? אפשר לנהל שיח כזה עם הילדים, זה יכול להיות דיון נהדר לליל הסדר או לחיים

לילדי חלקי

מנדי פרומר

חידות לכל המשפחה לחג הפסח
לע"ר שמואל בן ר' דב ודבורה בת אברהם שמואל הכהן

- א. לו נפתח את הדלת בליל הסדר
- ב. נוהגים לאומרה פעם אחת במהלך חודש ניסן
- ג. רכיב מסוים שיש בקמח (במצה וגם בלחם) שחלק מהאנשים רגישים אליו
- ד. הפסח שאנו חוגגים היום נקרא "פסח?"
- ה. איך קוראים לתהליך ההכשרה של כלים?
- ו. כנגד איזו לשון של גאולה הכוס השלישית?
- ז. השה המוקרב לקרבן פסח חייב להיות כזה
- ח. איך אומרים "חמץ" בארמית?
- ט. לזכרה אנו אוכלים חרסת
- י. בשיר "אחד מי יודע" יש תשעה כאלה
- כ. מה שאלו היהודים משכניהם לפני שיצאו ממצרים?
- ל. מה צריך לעשות כדי להכשיר כלי ברזל שבלוע בהם חמץ? (פעולה הנעשית באמצעות אש ישירה)

- מ. רק האנשים האלה יכולים לאכול מקרבן הפסח
- נ. את מה שמע אלוקים כשבני ישראל היו במצרים?
- ס. אם תבואו לירקן ותבקשו ממנו "כרפס", מה תקבלו ממנו ככל הנראה?
- ע. מצה שגילושה במי פירות היא מצה....?
- פ. אחת הערים שבנו בני ישראל במצרים
- צ. יש הנוהגים לאכול ככרפס (אם כי זה פחות נפוץ)
- ק. העוגיות המפורסמות ביותר בפסח הן ככל הנראה עוגיות....?
- ר. אחת הערים שבנו ישראל לפרעה במצרים
- ש. את המגילה הזו נהוג בקהילות ישראל לקרוא בפסח
- ת. אחד המרכיבים בחרסת

6' 11111	8' 11111	1111	51' 1111	61' 1111	71' 1111
7' 11111	9' 11111	12' 1111	61' 1111	71' 1111	81' 1111
8' 11111	10' 11111	13' 1111	71' 1111	81' 1111	91' 1111
9' 11111	11' 11111	14' 1111	81' 1111	91' 1111	101' 1111
10' 11111	12' 11111	15' 1111	91' 1111	101' 1111	111' 1111

הלילה הזה

סיור לילה מפואר, לאורך הדורות, והגענו כבר לסוף...

ולהיזכר באבות אבותיי בהונגריה ופולין (מה לעשות, לא כולם מושלמים) שהקפידו לשיר בכל שנה, בשעת לילה מאוחרת של ליל ט"ו ניסן: 'לשנה הבאה בירושלים' לא מעלים בדעתם תמונה כזו, שאצלי היא דבר שבשגרה.

הייתי רוצה לטוס אליהם רגע במנהרת הזמן, רק כדי לומר להם: "אני הנכד שלכם מירושלמים, לא תאמינו מה קורה אצלינו. אתם מכירים עיר ריקה מיהודים, תחת שלטון ממלוכי או עות'מני, אבל מאות אלפי יהודים, אומרים עכשיו הלל, כמו שאמרתם אתם הערב בבית הכנסת".

וכשאחזור הביתה באותה מנהרה, אולי יגידו מולי בחור צעיר, יפה תואר וטוב רואי, יאמרו: היי סבא. לא תאמין מה קורה עכשיו בבית המקדש....

עוד. יצאנו לחירות עולם ואנחנו מחוברים לסיפור גדול בהרבה. ברגעים שלפני ליל הסדר, אני אוהב לחשוב על הלילה הזה ברחבי הגלובוס, על פני ציר הזמן. על יהודים בפראג לפני 427 שנה ובוונציה לפני 712. על גלות קשה ועלילות דם, ועל היכולת לשמוח בכל זאת. על עבדות והשפלה ושירת לשנה הבאה בירושלים. השתא עבדי, אמרו יהודים מדוכאים, נתינים מושפלים תחת עול מלכים ונסיכים, רוזנים ופריצים אכזריים. אך רוחם האיתנה לא נשברה. שמו ארבע כוסות יין, אכלו מצות, ושרו ברגש: "לשנה הבאה". עוקרים אנחות מליבם, של שנים מרות - קשות מהאבנים שהעלו אבותיהם שבויי יהודה לזירתו של טיטוס בקולוסיאום, ורואים את היכל המקדש הנבנה מחדש, לא לעתיד לבוא, כי אם בשנה הבאה. לא בעולם הבא, אלא בירושלים. לחשוב על חול המועד שמחכה בפתח, ועל צאן ירושלים במועדיה. על הדרך לכותל המערבי, שמליאה בכל שעות היממה, במשפחות ברוכות וזוגות צעירים, בחורי ישיבות מדרום וצפון אמריקה, ומבקרים לרגע שבאים בשערי העיר לראשונה בחייהם.

בשנים עברו, בהיותי מעשן להנאתי, אהבתי לצטט בתחילת ליל הסדר את דברי בעל ילקוט מעם לועז, אודות ליל הסדר שחל במוצאי שבת וזו לשונו: "לאחר שמסיים ערבית [בליל חג הפסח] יאמר קידוש אח"כ ישנה יין ויעשן סיגרה כדי שתנוח דעתו, ואח"כ יקיים החובה כפי שצוה ה'". קסם הסיגרה כבר פג, אבל האישור למנוחת הדעת שהיא נותנת, ועוד מבעל ילקוט מעם לועז, הוא אושר שרק המעשנים בינינו יבינו. נניח את הניקוטין בצד. תנאי הכרחי לתחילת ליל הסדר, הוא מנוחת הדעת. אי אפשר להתחיל לקיים את החובה אשר ציווה ה', מתוך לחץ ועצבנות. אולי לכן ליל הסדר החביב ביותר, והמוצלח ביותר הוא זה שחל במוצאי שבת, כשאנחנו לא קורסים אל קו הגמר של כניסת החג מתוך עייפות נוראית. במנוחת הדעת, אפשר לשים לב לילד שמכונס בתוך עצמו וצריך מבט או משפט שיכניס אותו לעניינים, אפשר לעבור בשלווה גם כשיין נשפך על המפה, החולצה, וכל השאר, ואפשר לחוות את גודל המאורע. אב מספר לבנו, את הסיפור שנשאר תמיד רלוונטי. היינו עבדים, אבל לעולם לא נהיה

חלקי בארץ החיים

ברוך יערי

ההכנות לפסח כבר מאחורינו, אבל תמונתו של הרב שמעון יעקובוביץ זצ"ל, גדול נכדיו של ר' אריה לויין ושקדן נדיר, עוסק בתורה בין חומרי ניקוי לכביסה מתייבשת, היא על זמנית

ניסן תשס"ב,
בתי ויטנברג. ירושלים

מו"ל: חלקי בקהילתי
יזמות קהילתית תורנית.
מיסד: הרב"ג ברוך צבי גרינבוים
עורך: אהוד בן יהודה

כותבים קבועים:

הרב אפרים קרלינסקי, הרב דב הבלין, הרב שלמה ליפשיץ, הרב זאב קצנלבון, הרב נתנאל זליקוביץ, הרב עלי מורנגסטון, הרב יעקב שאפנס, ברוך יערי
עיצוב גרפי: נימיק פרסום, עיצוב גרפי: מירי 054-8420999

חלקי בקהילתי

חלקי בקהילתי:
רחוב קהתי 14 ירושלים

מרכז מידע ארצי:

02-6260115

cheli.co.il

helioffice@gmail.com

חרדי עובד ומרגיש לבד?
'חלקי בקהילתי' - תרגיש בבית

חלקי בקהילתי 02-6260115

עקרונות הסדר - כינון זהותנו כיוצאי מצרים

ארבעה עקרונות חובילים את ליל הסדר, כולם מכוונים למטרה אחת

שני העקרונות הראשונים שמניתי קשורים לכך שהמטרה היא לחזור לנקודת ההתחלה. בכך שונה סיפור יציאת מצרים מהזיכרון המתמיד שבכל יום ויום, הסיפור בלילה זה נועד לחזור לשורשי הזהות שלנו ולעורר מחדש את המשמעות הזו שקיימת בנו, שהיא חלק ממי שאנחנו, אבל עלינו לעורר אותה מחדש.

השאלה של הילד נועדה גם היא להיות חזרה להתחלה. יציאת מצרים היא הנקודה הראשונה, וכשאנחנו רוצים לבסס מחדש את הזהות שלנו אנחנו צריכים ללכת לשורש, למה שכונן אותה ויצר אותה. בלילה הזה, השאיפה היא לפשטות. לחזור אל היסודות הראשוניים ולהעמיק אותם, ולכן אנו פונים אל הילד, במובן זה גם הילד שבתוכנו, זו גם המצה, המסמלת פשטות וראשוניות, בלי מגע יד אדם או מורכבות.

גם ההתחלה בגנות היא פשוט לחזור להתחלה, ולעורר את המשמעות של מה שקרה. בלתי אפשרי לעשות זאת, בלי להזגיש את הסיפור. קרה משהו, והוא הגורם למקום בו אנחנו נמצאים היום. זו מלאכת הסיפור, תמיד יש בו דרמה, ושאלתו של הילד היא על מה שאנחנו עושים כעת, על המגע עם המציאות העכשווית. הסיפור מייצר רצף בין מה שאנחנו עושים כעת ומה שאירע אז.

תוך שאנו מבינים את העקרונות הללו, יקל עלינו להבין גם את סדרו של הסדר ואת מהלכו, כך שנוכל לראות איך העקרונות הללו מתממשים במהלך ההגדה, ונוכל אף להוסיף משלנו.

• בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך •
• חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים.

מטרתה היא להצביע על משמעות עקרונות אלו, ועל הקשר ביניהם המכוון למטרה אחת, שכשנבין אותה, יקל עלינו לתפוס את משמעות הלילה ומרכיביו השונים.

נתחיל עם שני האחרונים. ליל הסדר הוא לא רק סיפור והמחשה, אלא חזרה בזמן ליציאת מצרים. ליל הסדר נועד להרים אותנו מתוך החיים הרגילים ולהחזיר אותנו במובן מסוים לשם. החירות של יציאת מצרים לא הייתה חירות אקראית, אלא חירות מהותית שרלוונטית להיום לא פחות, ולכן לכל יהודי יש שני רבדים בהם הוא חי במקביל. אולי אפילו שתי זהויות. האדם שהוא ביומיום, בעבודה או בטיפול בילדים, והאדם שהוא כיהודי. זו לא זהות כהתרפקות על סיפור עתיק, אלא זהות ממשית. זה מי שאנחנו - יוצאים ממצרים. אירוע יציאת מצרים נמשך עד לתיקון העולם בימות המשיח. כל עוד העולם לא מכיר בה' באופן מלא, אנחנו עדיין בתוך התהליך כעדים לנוכחות ה' וכבניו. לכן המטרה של ליל הסדר היא לשים אותנו בחזרה שם, בהווה הזו שהיא התשתית של הזהות המיוחדת שלנו כיהודים. כיצד?

קודם כל זו מטרת הסעודה, לשחזר את מה שהיה שם בגופנו, וליצור משמעות תוך כדי דיבור באמצעות הסיפור. מצוות הסיפור היא על האוכל, "בשעה שמצה ומרור מונחים", כי הסיפור והאכילה הם שני צדדים של אותו הדבר. המעשים שלנו בערב הזה, נושאים את המורשת הלאה לדור הבא. וזו החובה של אדם לראות את עצמו כאילו יצא, לא להגיע לרמת דמיון מודרך גבוהה, אלא להעניק לערב הזה משמעות כזו, דרך סדר ליל הפסח, המייצר בעצמו את האפקט, כי זהו דבר אמיתי שחי בתוכנו, בעצם היותנו יהודים.

בליל הסדר, אנו המבוגרים שומרים על מסורת אבותינו ועושים מאמץ לעשות בדיוק את מה שעשו הם, אבל לפעמים אנחנו מתקשים. יש לנו המון שאלות, כנראה יותר מאשר לילדינו. ננסה לטעום ארבע קושיות נפוצות:

• המעמד התרחש לפני המון שנים, איך אנחנו עושים אותו רלוונטי לעכשיו?

• איך אפשר לראות כאילו יצאתי ממצרים עכשיו? זו ממש חובה, מלחיץ!

• ההגדה מבולבלת לי, לא מוצא סוף והתחלה. קשה ככה להעביר מסר ברור לעצמי, קל וחומר לילדים...

• איך דבר כל כך בנאלי כמו יציאת מצרים הופך לדבר מעניין שקל לי להעביר לילדים גדולים, לאנשים עם הרבה שכל, וילדים שכבר "מיצו" את מה נשתנה והאגוזים ואפילו את ה"ווארטים" הקבועים?

בנוסף, ליל הסדר הוא לילה חשוב מאוד, והוא מכונן בתודעה של עם ישראל, כיצד הדבר הזה מטעין אותי והופך את ליל הסדר ללילה שלא עוסק רק בפרטים קטנים, חשובים ככל שיהיו, אלא גם ממלא אותי בהשראה?

התשובות לשאלות האלו, טמונות - כמה מפתיע - בהגדה עצמה. ההגדה אינה רק סדר מסוים של דיבורים שהם 'מגיד'. היא בנויה בצורה שתשקף לנו עקרונות יסוד של משמעות הלילה. בגלל מרחק הזמן והסגנון עלינו לתווך אותם לעצמנו וילדיהם. דיבור על סדר ההגדה חשוב אך מצריך דיון נוסף, כאן ארצה לעסוק בארבעת העקרונות שההגדה בנויה עליהם ועוסקת בהם, דרכם היא מעבירה לנו את המסר:

• דרך שאלה ותשובה, אב ובן.

• מתחיל בגנות ומסיים בשבח

פסח כשר ושמח!

